

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Postboks 423
2001 Lillestrøm
Telefon: 64 84 90 00
Telefaks: 64 84 90 01
postmottak@hiak.no
Kontonr: 7694 05 06715
Organisasjonsnr 874 652 172

Vår ref.: 2009/732

Deres ref.: 200903642

Dato: 30.11.2009

Høgskolen i Akershus - Høring NOU 2009.18 Rett til læring. Innstilling fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov.

Høgskolen i Akershus (HiAk) viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 22.07.09 vedrørende innstilling NOU 2009:18 "*Rett til læring*" og til høringsuttalelse fra HiAk datert 24.11.09 hvor det ble opplyst at høgskolen ikke har noen merknader til innstillingen.

På grunn av en feil på høgskolen kom ikke høringsuttalelsen fra avdeling for yrkesfaglærerutdanningen frem til riktig adressat, slik at uttalelsen ikke kom med i svarbrev fra HiAk den 24.11.09. Høgskolen håper at høringsuttalelsen som nå sendes Kunnskapsdepartementet kan tas i betraktning, selv om høringsfristen er oversittet.

Generelt.

Prinsipper om rett til tilpasset, likeverdig og inkluderende opplæring i et universelt utformet samfunn må legges til grunn for å gi barn, unge og voksne tilfredsstillende utviklings- og læringsutbytte i et livslangt perspektiv. Det må være et mål at alle brukere, både elever, lærlinger, lære kandidater og voksne med rettigheter til tilpassede opplegg har tilnærmet *lik tilgang* på tjenester og at *kvaliteten* på tjenestene holder samme nivå uavhengig av hvor en bor i den enkelte regionen.

Samordning av begrepsbruk: I utredningen brukes flere begreper om hverandre, slik som ordinær undervisning, tilpasset undervisning, tilrettelagt opplæring, særlig tilpasset undervisning, særskilt tilrettelagt opplæring. Opp mot dette og også i uklar sammenheng brukes spesialundervisning som begrep. Høgskolen i Akershus støtter en mer fleksibel bruk av midler og ressurser som brukes opp mot de elever som har behov for et annet undervisningsopplegg enn det vanlig opplæring vil kunne gi.

Punkter.

Kap. 15 Tilpassede og fleksible opplæringsløp

Høgskolen i Akershus støtter utvalgets forslag i dette kapitlet. Samlet vurderes disse til å være godt egnet til å motvirke frafall fra videregående opplæring og få flere til å fullføre med bestått. Spesielt vil *differensierte læreplaner* i fellesfagene for studieforbereende og yrkesforberedende utdanningsprogrammer være et viktig tiltak. Det bør tilføyes og presiseres at for yrkesfagene må dette blant annet innebære en forsterket innsats for å *yrkesrette* fellesfagene.

Videreutvikling av opplæringstilbud for elever som "ikke har forutsetninger for studie- eller yrkeskompetanse" kan også være et god og riktig satsning. Da bør det imidlertid presiseres at slike opplæringstilbud må være basert på en grundig, sakkyndig vurdering, og at dette ikke bare kan være aktuelt ved overgangen fra grunnskolen til videregående opplæring. Opplæring med sikte på kompetanse på lavere nivå enn fagbrev bør brukes med varsomhet og bygge på en grundig individuell vurdering. En må også vurdere om andre tiltak helt eller delvis kan være tilstrekkelige, som sterkere praksisretting av fellesfag, en mer praksisnær yrkesutdanning og bedre tilrettelegging i lærebedrift. Formuleringen "ikke har forutsetninger for...yrkeskompetanse" er dessuten noe uheldig. Kompetanse på lavere nivå enn fullt fagbrev innebærer også yrkeskompetanse, men med visse begrensninger.

Kap.16 PP-tjenesten og Statped

Høgskolen i Akershus støtter forslaget om opprettelsen av et nasjonalt utviklingscenter for PP-tjenesten underlagt Utdanningsdirektoratet. Senteret må ha *faglig tilknytning til et universitet eller høgskole* med praktisk erfaring og forskningsmessig kompetanse innen det spesialpedagogiske arbeidsfelt både i skole og arbeidsliv.

Undersøkelser viser at de beste programmene som benyttes i skolen vedrørende problematferd, psykisk helse og rusforebygging bygger på forskningsbasert kunnskap som evalueres og har en klar strategi for implementering. Et fem-årig kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten må bør derfor være forskningsbasert og samtidig tydeliggjøre en *systemrettet* arbeidsprofil, der læring forstås i lys av kontekstuelle forhold. Et slikt økt fokus på det totale læringsmiljøets betydning vil være førende i retning av en måloppnåelse om inkluderende og ekstra tilpasset opplæring for alle. Denne måloppnåelsen vil også kunne styrkes ved en *klarere oppgave- og arbeidsdeling* mellom PPT, Stat Ped, Habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU) og BUP. En tydeligere grenseoppgang mellom de ulike støttesystemene kan heve effektiviteten på alle tjenester og dermed også øke brukertilgjengeligheten.

PP-tjenesten må fortsatt følge opp ved vansker av høy forekomst, men med fokus på *tilrettelegging i praksisfeltet* i større grad enn det spesialisttjenestene tilbyr. HIAK støtter videre forslaget om å kunne lage en intern faglig vurdering for mindre avvik fra opplæringsløpet, og bruke PP-tjenesten ved større avvik. PPT må ledes av person med kompetanse i sakkyndighetsarbeid, men samlokalisering med OT kan gi et forsterket fagmiljø med spisskompetanse på frafallsproblematikk innen videregående opplæring. En *gjennomgående tjeneste*, eventuelt forpliktende samarbeidsrutiner mellom kommunens PPT og fylkets PPT, vil sikre gode overganger i hele opplæringen. Dette er avgjørende for fleksible, helhetlige og tilpassede opplæringsløp som kan øke det generelle læringsutbyttet og derigjennom også medvirke til lavere frafall i videregående opplæring. Høgskolen i Akershus vil advare mot en desentraliseringsmodell for Statped som vil gi en spredt, tynn og oppsplittet tjeneste. En *regionsmodell* vil etter vårt syn ivareta kombinasjonen brukernærhet og høy fagkompetanse. Samtidig kan den ha en pådrivende rolle i oppgaver som berører utvikling og koordinering av helhetlige regionale løsninger.

Utvikling på dette området krever samhandling på tvers av kommuner og fylkeskommuner, dessuten samarbeid med eksterne aktører som høyskoler, universitet og lærebedrifter.

Betydning for lærerutdanning:

All opplæring må sikte på å fremme inkludering i skole- og arbeidsliv. Da må lærerutdanningen gi kompetanse om mangfoldet i elevgruppen. Omfanget av pedagogiske emner må økes i all lærerutdanning, slik at den enkelte lærer får utviklet god kompetanse i begynneropplæring, fag- og samspillsvansker, systemkunnskap og tilrettelegging av et godt læringsmiljø. En allmenn oppfatning er at lærings- og utviklingsstøttende tiltak bør settes inn tidlig i livet og som tidlig inngripen for å komme problemene i forkant. Da må lærere i hele utdanningsløpet ha kunnskap om å identifisere risikofaktorer som grunnlag for forebygging og tidlig intervensjon.

Også instruktører og veiledere knyttet til fagopplæring i bedrift må få styrket utdanning i ekstra tilpasset og helhetlig opplæring. Kravene til veilederkompetanse i bedrifter må økes og kompetansegivende kurs tilbys i regi av høyskoler i samarbeid med kommuner/fylkeskommuner i en region. Kursene må kvalifisere deltakerne ut fra kravene som stilles til lærebedrifter i opplæringsloven, og må utformes slik at alle aktører i fag- og yrkesopplæring en får anledning til å utvikle felles forståelse av et helhetlig og tilpasset opplæringstilbud både i skole og bedrift. Læremateriell til en slik kompetansegivende etter- og videreutdanning bør kunne utvikles i samarbeid mellom *yrkespedagogiske høyskolemiljø* og fylkene.

For alle høyere utdanningsinstitusjoner ligger det en utfordring i å identifisere studenter med særskilte behov, og å legge til rette for god brukermedvirkning i tilpasning av den enkeltes studieløp. En utvidet rett til videregående opplæring vil gi en mer mangfoldig studentmasse innen høyere utdanning. Den enkelte høyskole/universitet må derfor i større grad enn tidligere tilpasse undervisningsform og - materiell for studenter med nedsatt funksjonsevne, og sørge for et læringsmiljø utformet etter prinsippene om universell utforming.

Med vennlig hilsen

Olgunn Ransedokken (e.g)
Prorektor

Ingrid Skjæggestad Jacobsen
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi: Avdeling for helse, ernæring og ledelse, her
Avdeling for yrkesfaglærerutdanningen, her
Avdeling for produktdesign, her
Avdeling for adferdsvitenskap, her
Bjørn Horndalen
Studieadministrasjonen
Studentparlamentet